

Article History

Received / Geliş
02.08.2017

Accepted / Kabul
10.08.2017

Available Online / Yayınlanma
15.08.2017

NON-THESIS VIA DISTANCE EDUCATION GRADUATE STUDENTS' VIEWS ABOUT PROJECT COURSE

UZAKTAN EĞİTİM TEZSİZ YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN PROJE
DERSİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Sevilay KARAMUSTAFAOĞLU¹
Ali MENEVŞE²

Abstract

This research was conducted to determine the problems and difficulties of the non-thesis graduate students via distance education during the project preparation and presentation stages. It is known that in the project course students are forced to leave their graduate education even at this stage. This study is important for students to discover what is challenging and to run the course more efficiently, to find out what needs to be done to make a scientific study more effective. The study was conducted at a state university providing non-thesis master's degree distance education. This research was carried out the phenomenology method within the scope of qualitative paradigm. The research group consists of 10 participants who have completed non-thesis master education via distance education and have taken project lessons. The data were collected through a semi-structured interview. The obtained data were analyzed with an appropriate program. It has been determined that the participants of the project have experienced difficulties at every stage of the project development. At the end of the research, some suggestions were presented to make the distance education project more effective.

Keywords: Scientific Research, Project, Non-thesis Master Degree.

Özet

Bu araştırma uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans yapmış öğrencilerin proje hazırlama ve sunma aşamasında yaşadıkları sorunları ve zorlandıkları bölümleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Proje dersinde öğrencilerin zorlandığı hatta bu aşamada yüksek lisans eğitimini bırakanların olduğu bilinmektedir. Bu çalışma öğrencilerin zorlandığı hususları ortaya çıkararak ve dersin daha verimli bir şekilde yürütülmesi, bilimsel bir çalışmanın daha etkili olabilmesi için yapılması gerekenlerin ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Çalışma uzaktan eğitimle tezsiz yüksek lisans eğitimi veren bir devlet üniversitesinde yapılmıştır. Araştırma nitel paradigma kapsamında fenomenografik yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans eğitimini tamamlamış ve proje dersi almış 10 katılımcı oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış mülakat yolu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler uygun bir program ile analiz edilmiştir. Proje konusunun belirlenmesi ile birlikte katılımcıların proje geliştirmenin her aşamasında sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın sonunda uzaktan eğitim proje dersinin daha etkili yürütülmesi için sağlayacak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Çalışma, Proje, Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans

¹ Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, sevilayt2000@yahoo.com

² Sınıf Öğretmeni, MEB, ali.menevse@windowslive.com

GİRİŞ

Ülkemizde son yıllarda uzaktan eğitim olarak ifade edilen öğretimler gerçekleştirilmektedir. Uzaktan eğitim, mekândan bağımsız olarak, öğretim teknolojilerinin kullanımıyla, öğretimi gerçekleştiren ve öğrenim alan arasında sanal ortamda aynı zamanda ya da farklı zamanlarda yürütülebilen çalışmaları kapsamaktadır (İşman, 2011: 2). Genel olarak 'neden uzaktan eğitim?' sorusuna cevap arandığında, toplumun sorunları karşımıza çıkmaktadır. Fiziki alt yapı, okula devamlılık, araç-gereç, öğrenci sayısı, ailelerin eğitime isteksizliği, hızlı nüfus artışı, kaliteli öğretmen ve öğrenci, çağdaş yöntemler, ilgi ve yetenekler, öğrenme düzeyi bu sorunlar arasında sıralanabilir. Uzaktan eğitimle ilgili sorunların çözülebileceği düşünülmektedir (İşman, 2011: 8; Kaya, 2002: 20).

Ülkemizde uzaktan eğitim ilk defa 1924'de gündeme gelmiş, ancak çalışmalar 1960 ile 1980'li yıllar arasında başlamıştır. Gerçek anlamda, istenilen düzeyde 2000'li yıllarda bazı üniversitelerde uzaktan eğitim yoluyla, ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde programlar açılıp, yürütülmeye başlanmıştır (Akdemir, 2011).

Yürütülen tezsiz yüksek lisans programlarının ders içerikleri incelendiğinde; bu dersler arasında 'Proje' dersi bulunmaktadır. "*Önceden tespit edilmiş spesifik amaçlara belirli bir zaman diliminde optimum bir şekilde ulaşmak için kaynakların nasıl ve ne şekilde kullanılacağını gösteren bir çalışma*" olarak tanımlanan proje belirli bir zamanda ulaşılması hedeflenen çok özel bir faaliyet olarak nitelendirilebilir (Krajcik & Blumenfeld, 2006; Savery & Duffy, 1995).

Proje, farklı disiplinlerdeki (matematik, fen, sosyal vs.) problemlerin çözümünde başvurulan etkili bir öğrenme yaklaşımıdır. Bütün öğrenme yaklaşımlarında, proje çalışmalarının önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Projeler, sınıf içindeki etkinlikler kadar sınıfın dışındaki olaylarla ve problemlerle de ilgilenerek, gerçek yaşamdan örnekleri içermektedir. Bu problemler, öğrencilerin daha önceden karşılaştıkları fakat çözemedikleri problemler olabileceği gibi daha önceden hiç karşılaşmadıkları problemler de olabilmektedir (English & Kitsantas, 2013).

Proje çalışmalarıyla; öğrenciler ürünler oluşturarak veya tartışmalar düzenleyerek başkalarına geliştirdikleri fikirleri anlatmaya, tahminlerde bulunmaya, soruları incelemeye ve cevaplandırmaya yönlendirilir (Brundiers & Wiek, 2013).

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının kökleri XX. yüzyılın başlarındaki ilerlemecilik görüşüne dayanmaktadır. John Dewey'in yeniden yapılanma, Klipatrick'in proje metodu, Bruner'in buluş yoluyla öğrenme yaklaşımı ve Thelen'in grup araştırması modelleri, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının oluşmasındaki temel taşlar olarak görülebilir (Mergendoller, Maxwell, & Bellissimo, 2006; Penuel, Means, & Simkins, 2000). Bu yaklaşımda öğrencilerin konuları bütünleştirilmiş bir biçimde öğrenmeleri hedeflenmektedir (Hung, 2011; Korkmaz ve Kaptan 2001; Zimerman, 2013).

Proje tabanlı öğrenme, öğrenci açısından tasarı geliştirmeye, hayal etmeye, planlamaya, kurgulamaya dayalı bir öğrenme yaklaşımı; öğretmen açısından ise öğrenciyi merkeze alan ve gerçek yaşam ortamlarını sınıfa taşıyarak öğrencileri projeler çerçevesinde çalıştırırken, onların disiplinler arası ilişki kurmalarını sağlayan bir uygulamadır (Kalaycı, 2008).

Uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programında bulunan proje dersini alma aşamasına gelindiğinde öğrenciler arasından yüksek lisansı bırakanlar, proje aşamasını ertelemek için eğitimine ara verip kayıt donduranlar olduğu gözlemlenmektedir. Üç dönem boyunca derslere devam edip başarılı olan yüksek lisans öğrencilerinin proje aşamasında yaşadıkları bu durum araştırmanın gereçleri arasında yer almaktadır. Ayrıca etkili proje hazırlanması, proje hazırlama aşamasında

karşılaşılan durumlar ve bu durumlar karşısında proje dersi alan öğrencilerin sergilediği tutumlar ile yüksek lisansını tamamlayacak olan öğrencilere bilim insanının sahip olması gereken özelliklerin kazandırılması açısından da bu çalışma gerekli görülmüştür. Uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel bir çalışmanın yapılması konusundaki çabalarını, bilimsel çalışmayı nasıl yürütüp tamamladıkları ve çalışmanın en çok zorlanan bölümlerinin neler olduğunu belirlemek çalışmanın bir diğer gerekçeleri olarak nitelendirilebilir.

Bu çalışma tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje çalışmalarını daha verimli kılmak, etkili proje hazırlamalarını sağlamak ve proje dersine karşı olumsuz tutumlarını ortadan kaldırıp bu konudaki ön yargılarından kurtulmalarını sağlamak adına önemlidir. Uzaktan eğitim ile proje dersini alan öğrencilerin sıkıntılarının belirlenmesi ve bunlara çözüm bulunması öğrenciler açısından önemlidir. Derslerin yürütülmesi konusundaki düşüncelerin belirlenmesi ve daha etkili bir proje dersi için öğrenci görüşlerinin belirlenmesi öğretim elemanına da farklı bakış açısı kazandırması bakımından önemlidir. Bu bağlamda, ilgili çalışma uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans yapmış öğrencilerin proje hazırlama ve sunma aşamasında yaşadıkları sorunları ve zorlandıkları bölümleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ana problemi, Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje dersinin yürütülmesi konusundaki düşünceleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje dersi hakkındaki genel görüşleri nelerdir?
2. Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje konusu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi konusundaki görüşleri nelerdir?
3. Proje çalışmasında rapor hazırlarken bulgular, tartışma, sonuçlar ve öneriler yazmadaki görüşleri nelerdir?
4. Rapor yazma sürecinde kaynak kullanımı ve kaynakları yazma hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje dersinin yürütülmesi hakkındaki düşünceleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu kısımda, çalışmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizinden bahsedilmiştir.

Araştırma Modeli

Çalışma nitel araştırma kökeninden yararlanılarak yürütülmüştür. Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje dersi hakkındaki görüş ve önerilerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden “olgu bilim” kapsamında gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik araştırma olarak da bilinen olgu bilim çalışmaları üzerinde araştırılan fenomen ile ilgili birtakım tecrübelerle sahip kişilerin deneyimlerinin özünü araştırmaya odaklanır. Daha önce bir durum ya da olayla ilgili duygu, düşünce ve hisler ortaya çıkarılmaya çalışılır (Creswell & Poth, 2017: 75; Taylor, Bogdan & DeVault, 2015:11).

Araştırma Grubu

Araştırmaya, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı'ndan mezun olan, proje dersini alan 10 yüksek lisans öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar örneklem seçim yöntemlerinden amaçlı örneklem seçim yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örneklem seçim yönteminde, katılımcıların

belirli bir konu hakkındaki görüşlerini derinlemesine araştırma için bilgi açısından zengin durumların seçilmesini esas alır (Ritchie, Lewis & Elam, 2013:113).

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalardan olgubilim yöntemiyle yürütülen bu araştırmada veriler araştırmaya katılan tezsiz yüksek lisans mezunlarıyla yürütülen görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Tezsiz yüksek lisans mezunlarının proje dersi hakkındaki görüş ve önerileri araştırıldığı için veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat tercih edilmiştir. Mülakat soruları proje konusunun belirlenmesi, belirlenen problemin çözümü için yararlanılabilecek yöntemin tespiti, evren-örneklem seçimi, veri toplama araçlarının belirlenmesi ve analizi, bulgu, tartışma, sonuç ve önerilerin yazılması, kaynak yazım kurallarının bilinmesinin tespitine yönelik bilgi, beceri ve yeterlikleri hakkındaki görüşlerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda katılımcılara rehberlik etmesi amacıyla 11 soru hazırlanmış, 4 alan eğitimi uzmanına incelettirilerek kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Katılımcılarla yürütülen mülakatlardan elde edilen ham veriler nitel araştırma veri analizinde kullanılan uygun bir programla analiz edilmiştir (Friese, 2014: 16). Bu programın çalışma mantığı eldeki verilerin kodlanması ve verileri göze hitap edecek şekilde konsept haritası haline dönüştürmektir. Kodlamada bir konuya yönelik elde edilen görüşlerin bir anahtar kelimeyle kodlanmasıdır. Ayrıca, sınırsız miktarda ve iç içe geçmiş olarak, birbirine bağlanabilmekte, birleştirilebilmekte, bütünleştirip, ayırabilmektedir (Birkök, 2008). Alternatif tüm durumları gerçekleştirebilmesi programın üstün özelliklerindedir. İlgili programla verilerin analizi gerçekleştirilerek, görsel olarak verilerin yapısını ortaya koyan konsept haritaları hazırlanmıştır.

BULGULAR

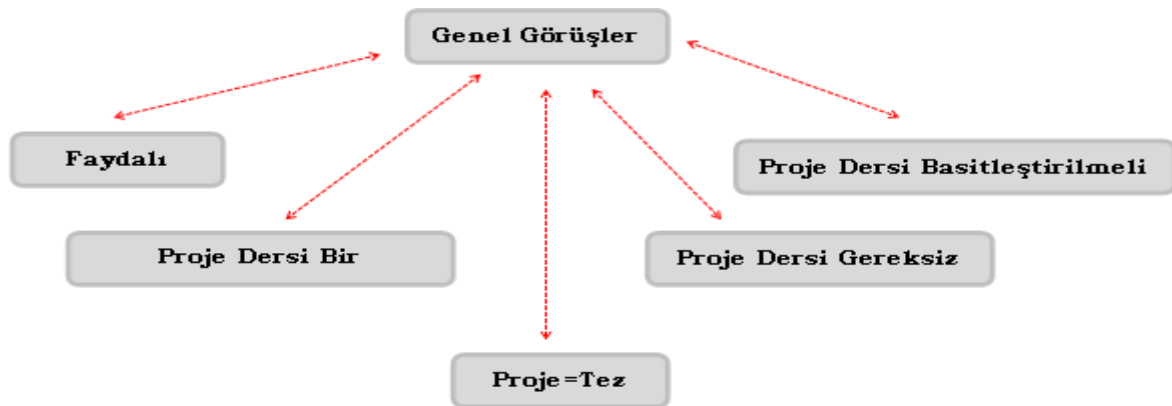
Bu bölümde alt problemlere göre sorular analiz edilmiş ve elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

1. Alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Tezsiz Yüksek Lisans mezun katılımcılara bu problemi çözebilmek için 3 soru yöneltilmiştir. İlgili soruların analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir.

Proje dersi hakkında genel olarak ne söyleyebilirsiniz? Açıklar mısınız?

Yapılan analiz sonucuna göre elde edilen konsept haritası Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Proje Dersine Yönelik Genel Görüş Konsept Haritası

Ağ Görünümü incelendiğinde, katılımcıların proje dersi hakkındaki genel görüşleri ile ilgili olarak; “ *faydalı*”, “ *proje dersi bir etkinliktir*”, “ *proje dersi gereksizdir*” ve “ *proje dersi basitleştirilmeli*” kodları oluşturulmuş ve tüm kodlar “ *genel görüşler*” grubu altında toplanmıştır. 5 katılımcı ‘ *proje dersi faydalıdır*’, 2 katılımcı ‘ *proje dersi gereksizdir*’, 1 katılımcı ‘ *proje dersi diğer dersler gibi işlenerek basitleştirilmeli*’, 1 katılımcı ‘ *proje tezle aynı şeydir*’ ve 1 katılımcı da ‘ *proje dersi bir etkinliktir*’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte proje dersi ile ilgili katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 3’ü şöyledir.

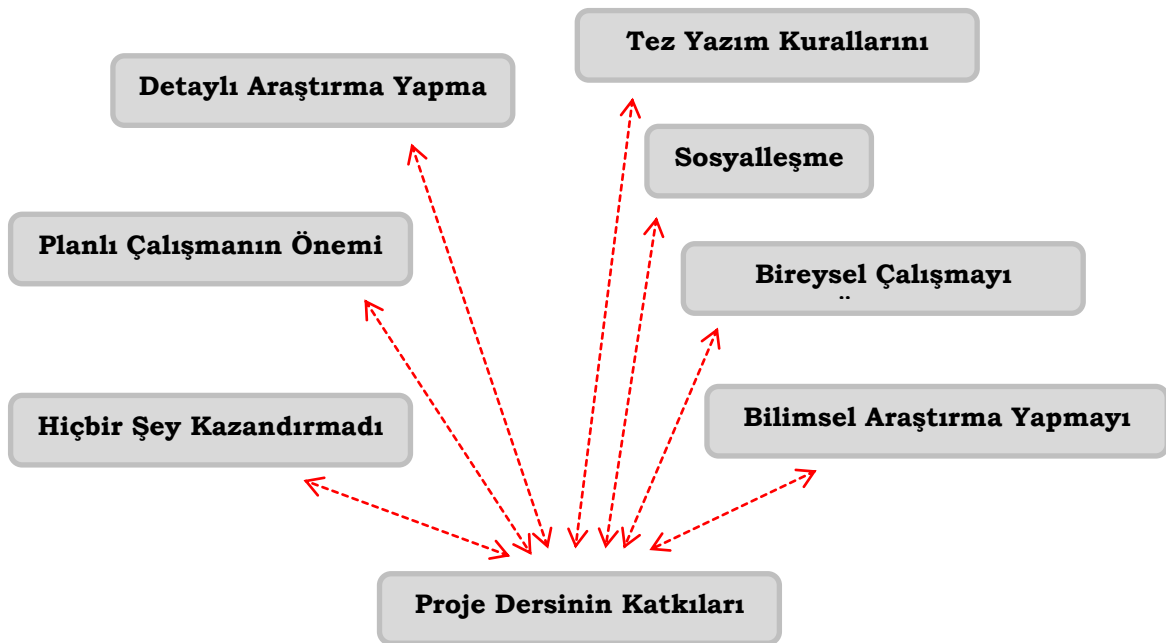
K2: “ *Proje dersi faydalı bir uygulama fakat Türk eğitim sisteminde projeye dayalı eğitim küçüklükten beri pek uygulanmadığı için; birden lisans ve lisansüstünde görmek kişiyi zorluyor.*”

K6: “ *Çok gerekli bir ders olduğunu düşünmüyorum. Çok bir şey öğrendiğimi de sanmıyorum. Proje dersi, uğraştırıcı ve yorucu bir süreç. Bu kadar kapsamlı olmasını gereksiz buluyorum sonuçta tezli değil, tezsiz yapıyoruz ve tez hazırlamıyoruz.*”

K7: “ *Bilimsel bir makale nasıl incelenir? Nasıl hazırlanır? Bilimsel çalışmalar nasıl yapılır bu gibi konularda uygulamalı olarak bilgi sahibi olduk. Hocalara her adımda ulaşabilmek faydalı oldu. Ancak hatalarımızı birebir düzenlemek adına canlı derslerle daha fazla desteklenebilir.*”

Proje dersinin size ne kazandırdığını düşünüyorsunuz? Ayrıntılı olarak açıklayınız?

Bu soruya verilen cevapların analizine göre elde edilen konsept haritası şekil 2’de verilmiştir.

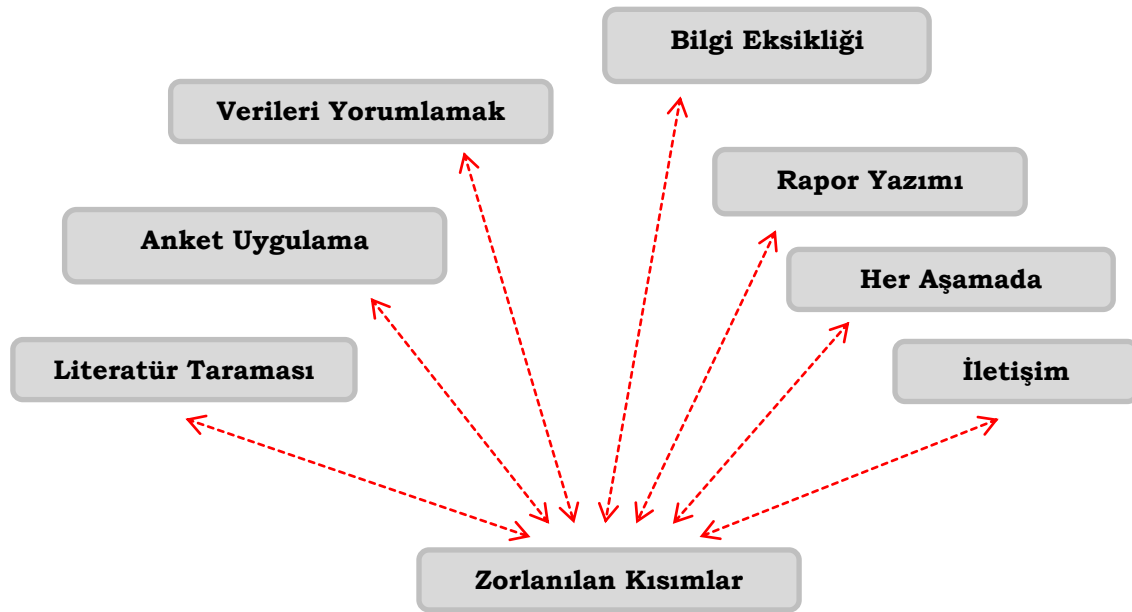
Şekil 2. Proje Dersinin Kazandırdıklarına Yönelik Görüş Konsept Haritası

Şekil 2 incelendiğinde; katılımcıların proje dersinin kazandırdıklarına yönelik görüşleriyle ilgili olarak; “hiçbir şey kazandırmadı”, planlı çalışmanın önemi”, detaylı araştırma yapma”, “sosyalleşme”, “tez yazım kurallarını”, “bireysel çalışmayı öğretti”, ve “bilimsel araştırma yapmayı” kodları oluşturulmuş ve tüm kodlar “proje dersinin katkıları” grubu altında toplanmıştır. 4 katılımcı proje ‘dersi sayesinde bilimsel araştırma yapmayı öğrendim’, 1 katılımcı bireysel çalışma yapmayı öğrendim’, 1 katılımcı ‘tez yazım kurallarını öğrendim’, 1 katılımcı ‘proje dersi sayesinde sosyalleştim’, 1 katılımcı ‘detaylı araştırma yapmayı öğrendim’, 1 katılımcı ‘planlı çalışmanın önemini anladım’, 1 katılımcı da ‘proje dersi hiçbir şey kazandırmadı’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden ilginç olan 2 tanesi aşağıda verilmiştir.

K1: “İleri vadede bir şey kazandıracakını düşünmüyorum. Sadece dersi geçmek için yapılmış küçük bir araştırma olarak düşünüyorum.”

K3: “Proje dersi bana sadece merak ettiğim bir konuda derinlemesine bilgi sahibi olmamı sağladı. Hâlbuki bu konuda daha somut bir şeyler yapmak isterdim. Bir şeyleri değiştirmek isterdim.”

Proje dersinde zorlandığınız kısımlar var mıydı? En çok nerelerde zorlandınız? Nedenini açıkla mısınız? Sorusuna verilen cevapların analizinden elde edilen konsept haritası Şekil 3’de verilmiştir.

Şekil 3. Proje Dersinde Zorlanılan Kısımlarla Yönelik Görüş Konsept Haritası

Şekil 3 değerlendirildiğinde, proje dersinde zorlanılan kısımlara yönelik katılımcı görüşleriyle ilgili olarak; “literatür taraması”, “anket uygulama”, “verileri yorumlamak”, “rapor yazımı”, “bilgi eksikliği”, “her aşamada”, “iletişim” kodları oluşturulmuş ve bütün kodlar “zorlanılan kısımlar” grubu altında toplanmıştır. Bunlardan 2 katılımcı ‘iletişim konusunda zorlandım’, 1 katılımcı ‘iletişim ve her aşama’, 1 katılımcı ‘iletişim ve rapor yazımı’, 1 katılımcı ‘bilgi eksikliği ve literatür taraması’, 1 katılımcı ‘verileri yorumlamak ve anket uygulamak’, 4 katılımcı ‘literatür taraması’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 4 tanesi aşağıda verilmiştir.

K2: “En çok uzaktan olduğu için danışman ile görüşme kısıtlılığında zorluk yaşadım. Birde anket uygulatma kısmında çok zorluk yaşadım. İnsanlar anketleri uygulamak istemiyorlar. Önem vermiyorlar yada eksik, ilgisiz dolduruyorlar.

K3: “En başta ne yapacağımı hiç bilmemek beni çok telaşlandırdı. Danışman hocaya her daim ulaşamadım. Verilerin analizinde zorluklar çektim. Ayrıca akademik bir dile sahip olmadığım için proje hazırlamada ders çalışmadan daha çok zorluk çektim.”

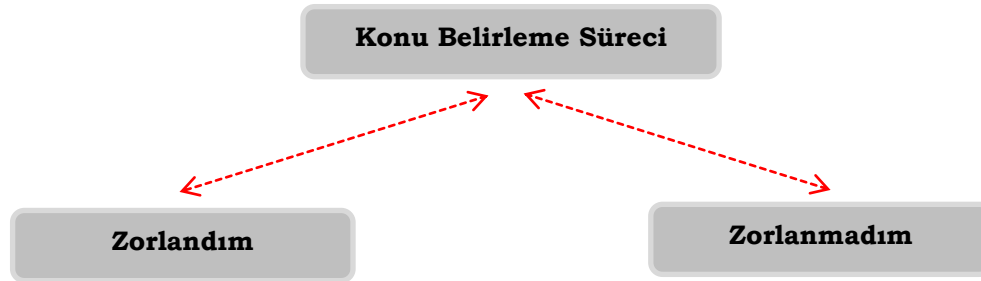
K4: “Proje dersinin tüm basamaklarında zorlandım. Araştıracağım konunun tespiti, yöntem belirleme, evren örneklem seçimi, yarı yapılandırılmış mülakat sorularının tespiti Nvivo programını çok iyi bilmeyişim beni zorladı. Belki de ilk kez böyle bir çalışmanın içinde kendimi bulmam ve de bu konuda tecrübesiz oluşum beni zorladı.”

K5: “İlgili araştırmalar bölümünde zorlandım. Çünkü derslerde alıntının nasıl yapılacağını öğrenmedim.”

2. Alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje konusu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi konusundaki görüşlerinin belirlenmesine yönelik yürütülen mülakatlarda 4 soru sorulmuştur. İlgili soruların her birine yönelik verilen cevapların analizinden elde edilen konsept haritaları sırasıyla sunulmuştur.

Projenin konusunu belirleme sürecinde zorlandınız mı? Bu sürecin etkili olabilmesi konusundaki görüşleriniz nelerdir? sorusuna verilen cevapların analiziyle oluşturulan konsept haritası Şekil 4’de sunulmuştur.

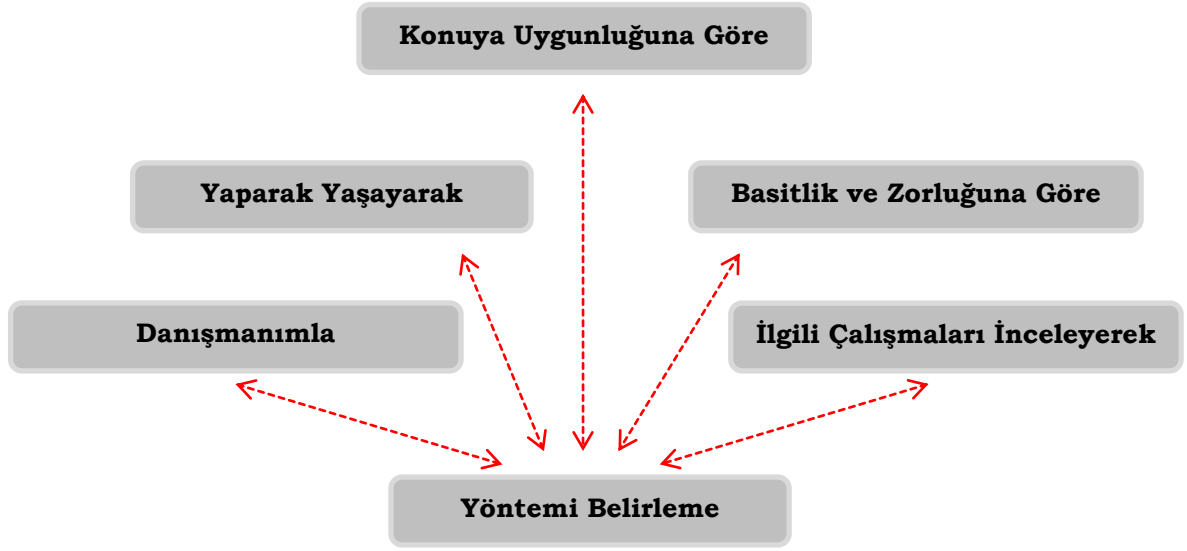
Şekil 4. Konu Belirleme Sürecine Yönelik Görüş Konsept Haritası

Ağ Görünümü 4 incelendiğinde; konu belirleme sürecine yönelik katılımcı görüşleriyle ilgili; “zorlandım”, “zorlanmadım” kodları oluşturulmuş ve oluşturulan kodlar “konu belirleme süreci” grubu altında toplanmıştır. 5 katılımcı ‘zorlandım’, 5 katılımcı ‘zorlanmadım’ şeklinde cevap vermiştir. Zorlandığını ifade edenler bunun nedenini açıklarken, çok fazla makale okumadıklarından, bilimsel araştırma dersinde problem konusu belirlemenin nasıl olduğunu tam olarak anlamadıklarından, danışmanın uzaktan eğitim olduğu için kendisini tanımadığından ve tam olarak iletişim kuramadıklarından, literatürü takip etmediklerinden bahsetmişlerdir. Katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 2 tanesi aşağıda verilmiştir.

K9: “Evet, proje konumu belirlerken zorlandım. Çünkü nelerin proje konusu olabileceği ile ilgili bilgim yoktu.”

K10: “Konu belirlemede kendimi danışman hocamın engin bilgi ve deneyimlerine bıraktığım için zorlanmadım.”

Projenin problemini çözebileceğiniz en iyi yöntemin ne olduğuna nasıl karar verdiniz? Bu süreç hakkında bilgi verebilir misiniz? Sorusuna yönelik verilen cevapların analiz bulguları Şekil 5’deki gibidir.

Şekil 5. Yöntem Belirleme İle İlgili Görüş Konsept Haritası

Ağ Görünümü 5 incelendiğinde; yöntem belirlemeye yönelik katılımcı görüşleri ile ilgili; “danışmanım ile karar verdik”, “yaparak yaşayarak”, “konuya uygunluğuna göre”, “basitlik ve zorluğuna göre”, “ilgili çalışmalarını inceleyerek” kodları oluşturulmuş ve bütün kodlar “yöntem belirlleme” grubu altında toplanmıştır. 6 katılımcı ‘danışmanım ile karar verdik’, 1 katılımcı ‘yaparak yaşayarak karar verdim’, 1 katılımcı ‘konuya uygunluğuna göre’, 1 katılımcı ‘yöntemin basit ve zorluğuna göre’ ve 1 katılımcı da ‘ilgili çalışmalarını inceleyerek’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 3 tanesi aşağıda verilmiştir.

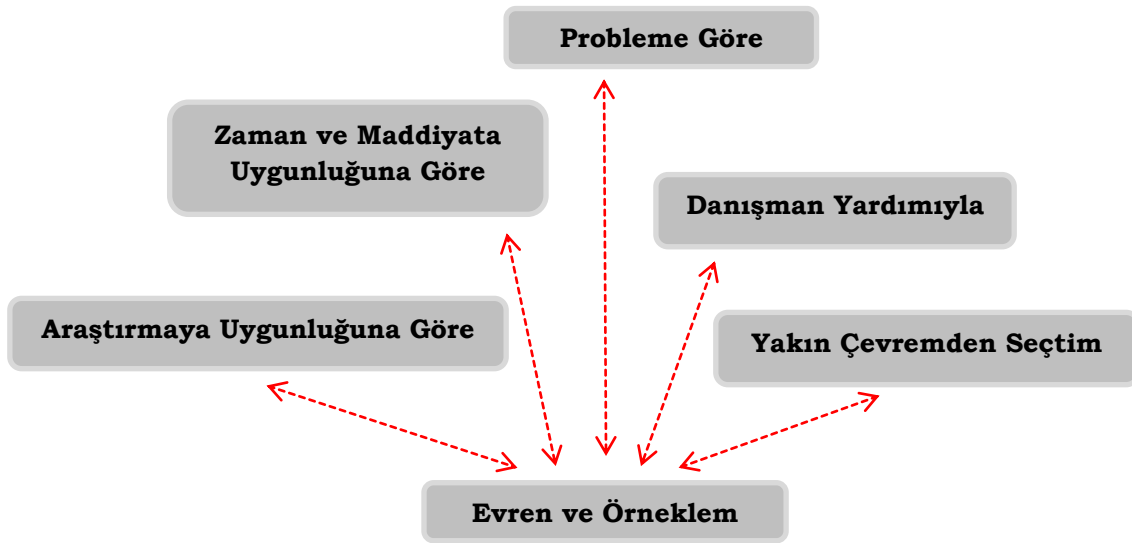
K4: “Bu konuda yüksek lisans eğitimi esnasında dersler aldık hangi araştırma hangi yöntemle yapılır. Fakat bu konuda kendimi yeterli görmediğim için danışman hocamdan destek aldım.”

K7: “Problem ile ilgili literatürde genel olarak hangi yöntemin kullanıldığını araştırdım. Danışman hocamın da bu konuda fazlasıyla yardımı oldu.”

K8: “En kolay hangi yöntemle çalışabilecekssem ona göre seçtim.”

Çalışmanın evren ve örneklemini nasıl belirlediniz? Bu konuda yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? Cevabınızın nedenini açıklar mısınız? Sorusuna verilen cevapların analizi ile ulaşılan konsept haritası aşağıdaki gibidir.

Şekil 6. Evren ve Örneklem Seçimine Yönelik Görüş Konsept Haritası

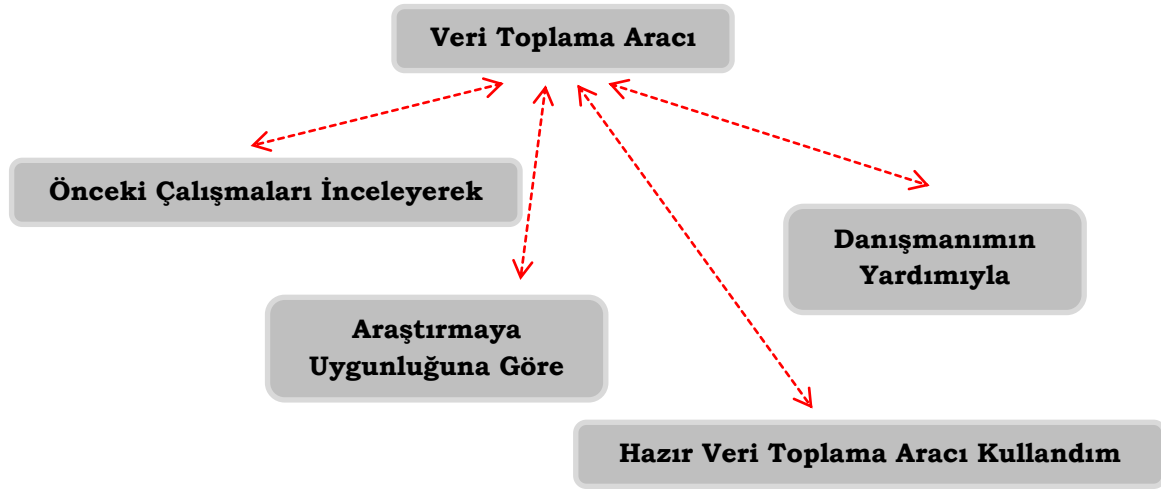
Konsept haritası incelendiğinde, evren ve örneklem seçimine yönelik katılımcı görüşleriyle ilgili; “araştırmaya uygunluğuna göre”, “zaman ve maddiyata uygunluğuna göre”, “probleme göre”, “danışmanın yardımıyla”, “yakın çevremden seçtim” kodları oluşturulmuş ve bütün kodlar “evren ve örneklem seçimi” grubu altında toplanmıştır. 5 katılımcı ‘yakın çevremden seçtim’, 2 katılımcı ‘danışmanın yardımıyla belirledim’, 1 katılımcı ‘probleme göre belirledim’, 1 katılımcı ‘zaman ve maddiyat bakımından kendime uygunluğuna’ göre ve 1 katılımcı da ‘araştırmaya uygunluğuna göre’ belirlediklerini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 3 tanesi aşağıda verilmiştir.

K1: “Çalışmanın evren ve örneklemini çabuk ulaşabileceğim ve zaman kaybetmeyeceğim şekilde belirledim.”

K3: “Kendi çevremden seçtim. Çünkü çevremi tanıdığımı düşünüyorum.”

K9: “Örneklem belirlerken zaman ve maddi kaynak açısından en uygun olanı yapmaya çalıştık. Zamanımın çoğu okulda geçiyordu. Uzak bir yerde seçeceğim bir örneklem ile çalışmakta verimli olamayacağımı düşündüm.”

Çalışmada kullanacağınız veri toplama araçlarını nasıl geliştirdiniz? Verilerinizi nasıl analiz ettiniz? Bu konuda yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz? Bunun etkili olabilmesi için size göre neler yapılabilir? Açıklar mısınız? Sorusunun analizi sonucunda elde edilen konsept haritası şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7. Veri Toplama Aracını Belirlemeye Yönelik Görüş Konsept Haritası

Ağ Görünümü 7 incelendiğinde; veri toplama aracını belirlemeye yönelik katılımcı görüşleriyle ilgili; “önceki çalışmaları inceleyerek”, “araştırmaya uygunluğuna göre”, “danışmanımın yardımıyla”, “hazır veri toplama aracı kullandım” kodları yazılmış ve bütün kodlar “veri toplama aracı” grubu altında toplanmıştır. Buna göre 4 katılımcı ‘önceki çalışmaları inceleyerek’, 2 katılımcı ‘araştırmaya uygunluğuna göre’, 3 katılımcı ‘danışmanımın yardımıyla’ ve 1 katılımcı da ‘hazır veri toplama aracı kullandım’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 4 tanesi aşağıda verilmiştir.

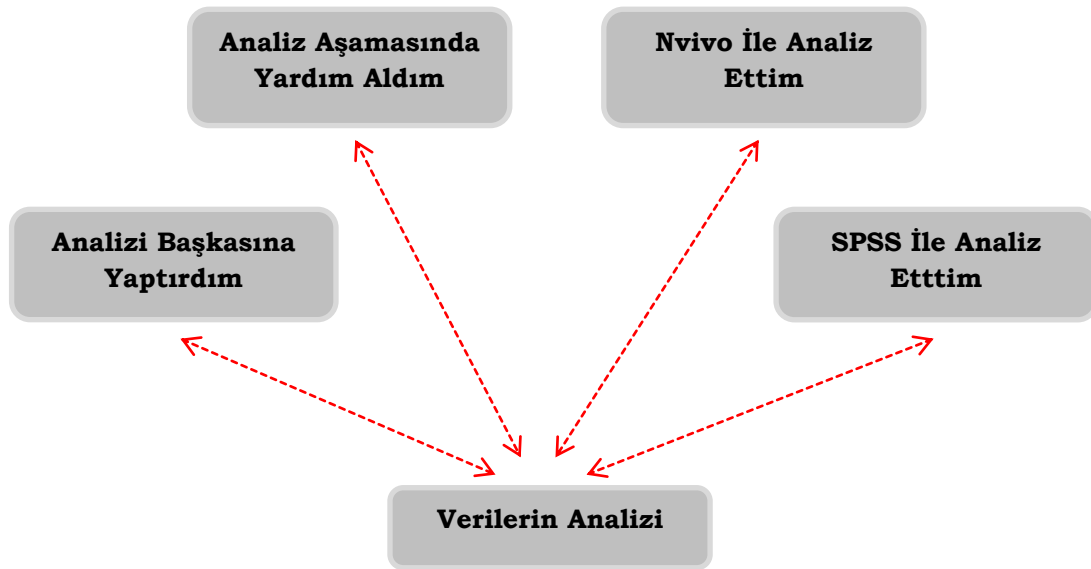
K1: “Veri toplama aracı danışmanımda hali hazırda varmış bunu kullandık.”

K2: “Veri toplama aracını yapılmış kaynakları inceleyerek geliştirdim. Yurtdışında yapılmış bir anketi kullandım.”

K6: “Bu konuda yeterli bilgiye sahip değildim. Araştırarak internetten yapılmış çalışmaları inceleyerek önceden yapmış arkadaşlarımı arayış yapmaya çalışacağım onlardan bilgi alarak yaptım. Tezsizde bu kadar kapsamlı şeyler istenmesini doğru bulmuyorum.”

K8: “YÖK veri tabanından çalışmama benzer tezlerden yararlanarak seçtim.”

Verilerin analizi’ne yönelik verilen cevapların analizi ile elde edilen konsept haritası Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8. Verilerin Analizine Yönelik Görüş Konsept Haritası

Ağ görünümü 8' göre, verilerin analizine yönelik katılımcı görüşleriyle ilgili; “analizi başkasına yaptırım”, analiz aşamasında yardım aldım”, “Nvivo ile analiz ettim”, “SPSS ile analiz ettim” kodları oluşturulmuş ve bütün kodlar “verilerin analizi” grubu altında toplanmıştır. Buna göre 2 katılımcı ‘SPSS programı ile analiz ettim’, 1 katılımcı ‘analizi başkasına yaptırım’, 1 katılımcı ‘analiz aşamasında yardım aldım’, 1 katılımcı da ‘Nvivo ile analiz ettim’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 4 tanesi aşağıda verilmiştir.

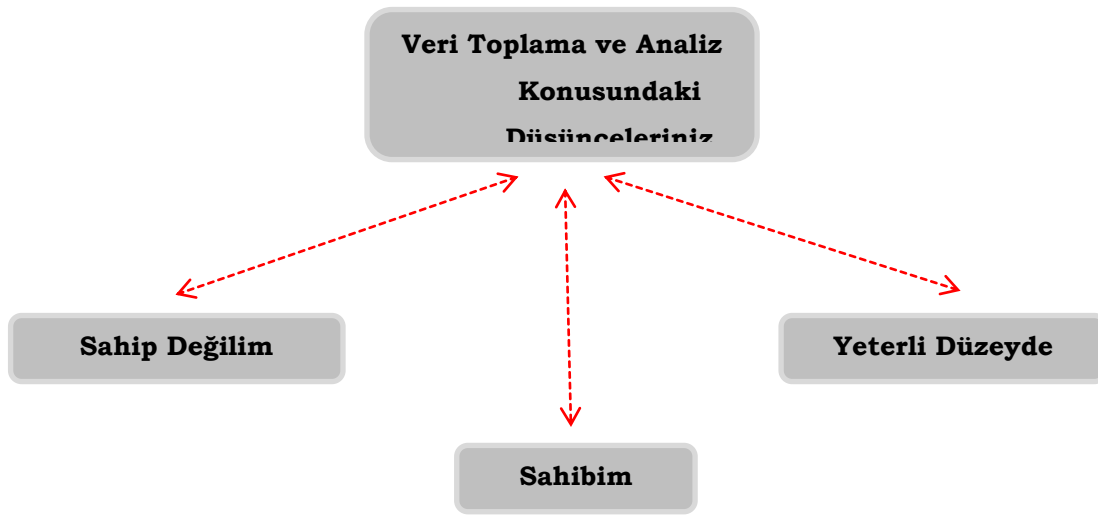
K1: “Veri analizini Nvivo’yu iyi bilen bir arkadaşına yaptırım...”

K2: “Verileri SPSS programı ile analiz ettim.”

K4: “Verileri nitel araştırma yöntemlerinden Nvivo yöntemiyle analiz ettim ancak bu programı çok iyi bilmediğimden yabancı dilimin yetersiz oluşundan zorluklar yaşadım.”

K7: “Kullanılmış bir veri toplama aracını bu probleme uyarladım.10 kişi ile mülakat yaptığım için verileri konu başlığına göre tablolaştırdım. Program kullanmam gerekseydi eğer nitel ve nicel araştırma derslerinde uygulamalı yaptığımız çalışmalar ışığında program kullanırdım.”

Verilerin analizi konusunda yeterli bilgiye sahip olma ve bu konuda yapılabilecekler konusundaki görüşleri konusundaki verilerin analizi bulguları Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9. Veri Toplama ve Verilerin Analizi Konusunda Görüş Konsept Haritası

Ağ Görünümü 9 incelendiğinde; veri toplama ve verilerin analizi konusunda katılımcıların görüşleri ile ilgili; “sahip değilim”, “sahibim”, “yeterli düzeyde” kodları yazılmış ve bu kodlar “veri toplama ve analiz konusundaki düşünceleriniz” grubu altında toplanmıştır. Buna göre 4 katılımcı yeterli bilgiyi sahip olmadığını, 1 katılımcı yeterli bilgiye sahip olduğunu, 4 katılımcı da iyi düzeyde olmasa da kendi işini yapacak düzeyde bilgiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 4 tanesi aşağıda verilmiştir.

K1: “...Veri analizini Nvivo’yu iyi bilen bir arkadaşa yaptırдыm. Bu konuda yeterli bilgiye sahip değilim.”

K2: “...Yeterli derecede bilgiye henüz tam olarak sahip olduğumu düşünmüyorum. Çünkü SPSS programı unutulmuş bir program. Aslında proje dersi döneminde veri toplama araçlarının tekrar ders olarak uygulama aşamasında verilmesi gerektiği taraftarıyım.”

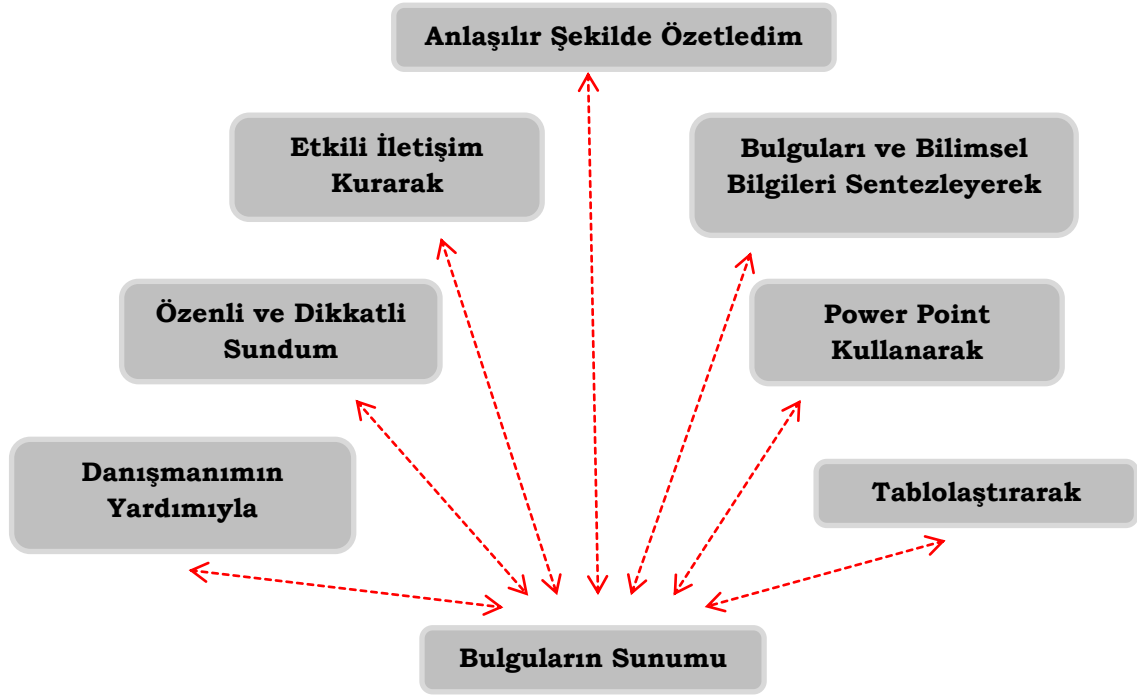
K8: “...Hayır düşünmüyorum. İnternet aracılığıyla öğrenerek yaptım. Danışmanlarımın ve dönem içinde verilen derslerin daha etkin olmasıyla bu sorun çözülebilirdi.”

K10: “...Çok detaylı bir bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum ancak projemi yürütecek kadar bilgiye sahiptim. Daha etkili olabilmesi için derslerde bu özel programlara daha fazla yer verilmesi ve uygulama olanağının çoğaltılması gerek.”

3. Alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Proje çalışmasında rapor hazırlarken bulgular, tartışma, sonuçlar ve öneriler yazma aşamasına yönelik görüşlerin belirlenmesine yönelik 2 soru yöneltilmiştir.

Çalışmada elde ettiğiniz bulguları nasıl sundunuz? Bulguları sunmada zorlandığınız kısımlar var mıydı? Bunun üstesinden nasıl geldiniz? Bunun için size göre neler yapılabilir? Sorusuna yönelik cevapların analizinden elde edilen konsept haritası Şekil 10 ve Şekil 11’de verilmiştir.

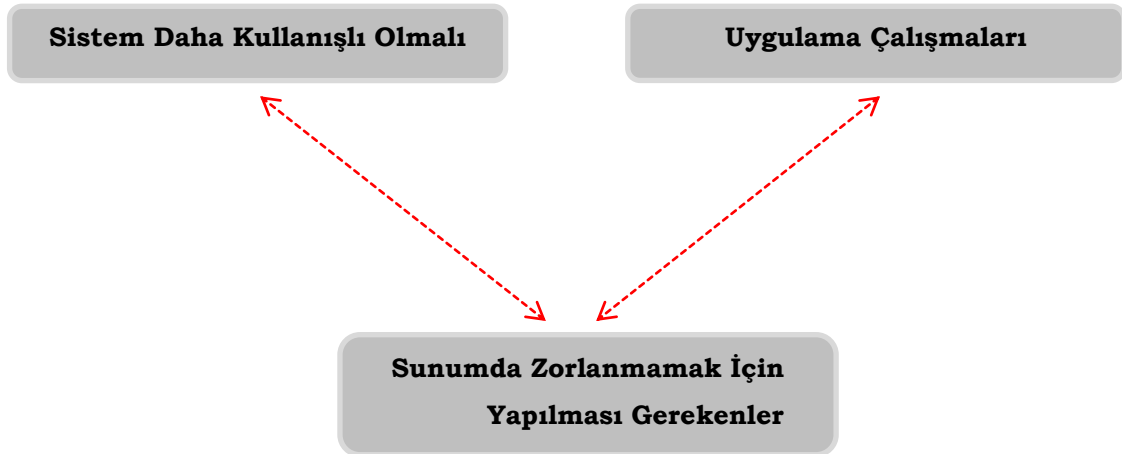

Şekil 10. Bulguların Sunumuna Yönelik Görüş Konsept Haritası

Ağ görünümü 10 incelendiğinde; bulguların sunumuna yönelik katılımcı görüşleri ile ilgili; “danışmanımın yardımıyla”, “özenli ve dikkatli sundum”, “etkili iletişim kurarak”, “anlaşılır şekilde özetledim”, “bulguları ve bilimsel bilgileri sentezleyerek”, “power point kullanarak” ve “tablolaştırarak” kodları yazılmış ve bütün kodlar “bulguların sunumu” grubu altında toplanmıştır. Bununla birlikte katılımcılardan doğrudan alınan ifadelerden 2 tanesi aşağıda verilmiştir.

K3: “Elde ettiğim bulguları tablo haline dönüştürüp slaytla sundum.”

K5: “Bulguları belirlediğim temalara göre ve belirlediğim kriterlere göre tablo yapıp sundum. Zorlandığım kısımlarda danışman hocam yardımcı oldu.”

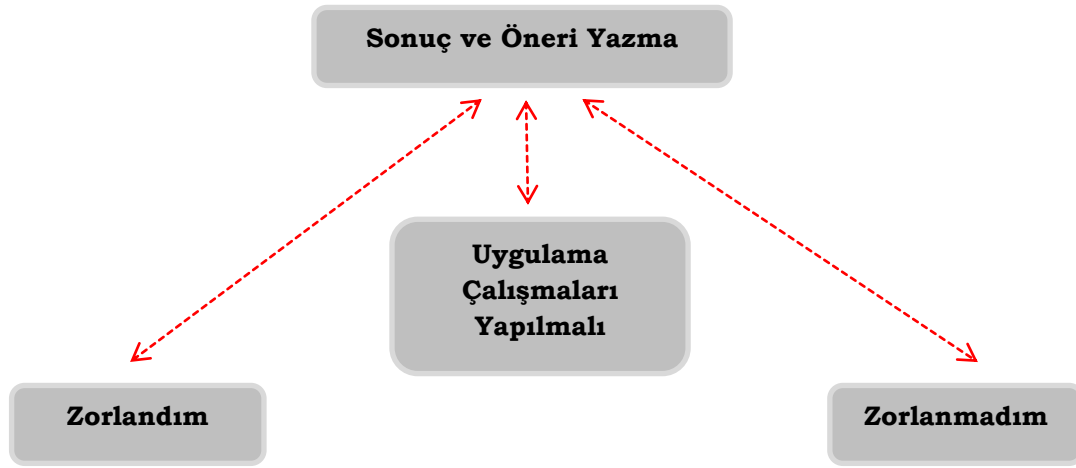
Şekil 11. Bulguların Sunumu Esnasında Zorlanmamak İçin Yapılması Gerekenlerle İlgili Görüş Konsept Haritası

Şekil 11'e göre, bulguların sunumu esnasında zorlanmamak için yapılması gerekenler hakkındaki katılımcı görüşleri ile ilgili; "sistem daha kullanışlı olmalı", "uygulama çalışmaları" kodları oluşturulmuş ve bu kodlar "sunumda zorlanmamak için yapılması gerekenler" grubu altında toplanmıştır. Bununla birlikte katılımcılardan alınan doğrudan ifadelerden 2 tanesine aşağıda yer verilmiştir.

K3: "Proje aşamasına gelmeden önce benzer uygulamalar yapılması faydalı olabilir."

K10: "Derslerde uygulamaya yönelik çalışmaların yapılması bu konuda yaşanan zorlukları giderecektir diye düşünüyorum."

Bulguları tartışıp, sonuçlar yazmada ve öneri yazmada zorlandınız mı? Bunun daha iyi olması konusundaki görüşleriniz nelerdir? sorusuna verilen cevapların analizi konsept haritası Şekil 12'de sunulmuştur.

Şekil 12. Bulguları Tartışıp Sonuç ve Öneri Yazmaya Yönelik Görüş Konsept Haritası

Şekil 12 incelendiğinde; bulguları tartışıp sonuç ve öneri yazma konusunda katılımcı görüşleri ile ilgili; "zorlandım", "zorlanmadım", "uygulama çalışmaları yapılmalı" kodları yazılmış ve bütün kodlar "sonuç ve öneri yazma" grubu altında toplanmıştır. 4 katılımcı 'zorlandım', 5 katılımcı 'zorlanmadım' ve 1 katılımcı '3 dönem boyunca alınan derslerde uygulama çalışmaları yapılmalı' şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan doğrudan alınan ifadelerden 2 tanesi aşağıda verilmiştir.

K4: "Bir proje çalışmasına nasıl başlanılır nasıl bitirilir, bulguları tartışıp sonuç nasıl yazılır, öneri nasıl yazılır bunların her birisi bir ders olmazsa da dersin bölümleri şeklinde ve örnek uygulamalarla yaptırılabilir."

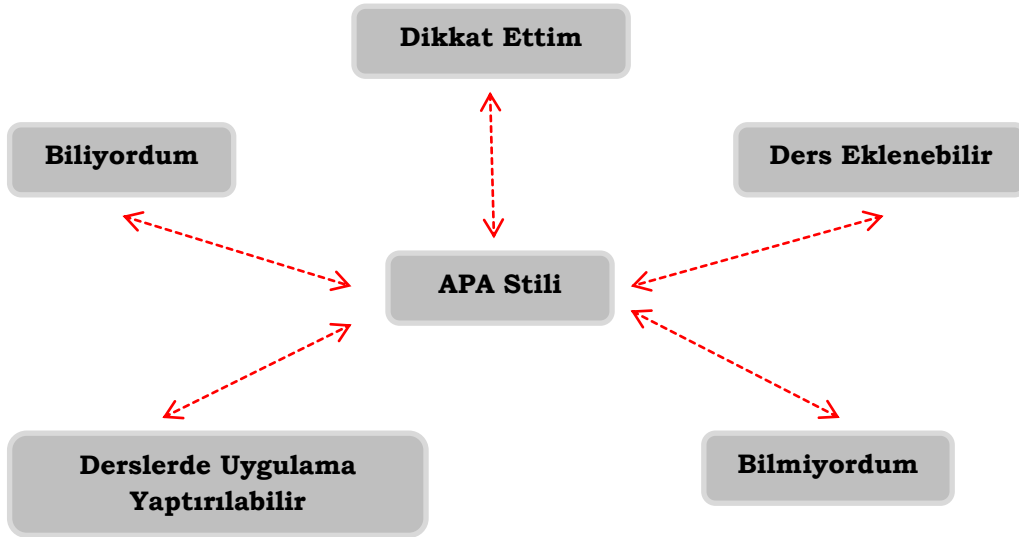
K9: "Elbette zorlandım ama danışman hocamın uzaktan eğitim öğrencisi olmama rağmen uzaklıkları yakın edip, benimle bir bütün olması sayesinde bu zorlukların üstesinden geldim."

4. Alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Rapor yazma sürecinde kaynak kullanımı ve kaynakları yazma hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara **Kaynakların APA stiline göre nasıl yazılması gerektiğini biliyor musunuz? Kaynakları yazarken buna dikkat ettiniz mi? Bu konuda zorlandınız mı? Bununla ilgili sıkıntı yaşamamak için**

neler yapılmalıdır? sorusu yöneltilmiştir. İlgili sorunun analiz bulguları Şekil 13’de sunulmuştur.

Şekil 13. APA Stiline Yönelik Görüş Konsept Haritası

APA stili hakkında katılımcı görüşleri ile ilgili; “biliyordum”, “dikkat ettim”, “ders eklenebilir”, “derslerde uygulama yaptırılabilir”, “bilmiyordum” kodları oluşturulmuş ve bütün kodlar “APA stili” grubu altında toplanmıştır. 4 katılımcı ‘APA stiline göre nasıl yazılması gerektiğini biliyordum’, 4 katılımcı ‘APA stiline göre nasıl yazılması gerektiğini bilmiyordum’, 1 katılımcı ‘APA stiline dikkat ettim’, 1 katılımcı ‘proje ve rapor yazımı ile ilgili bir ders eklenebilir’ ve 1 katılımcı ‘derslerde uygulama yaptırılabilir’ şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte katılımcılardan doğrudan alınan ifadelerden 3 tanesi aşağıda verilmiştir.

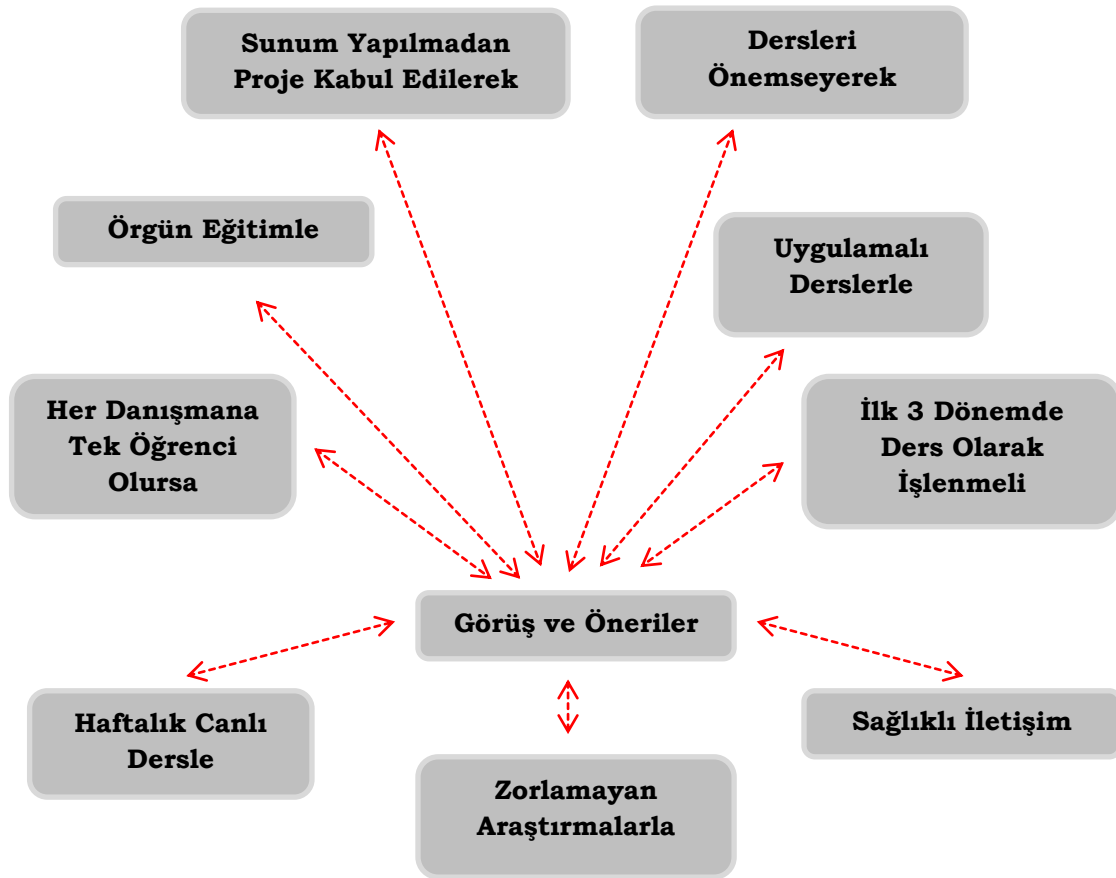
K3: “Bilmiyordum. Zorlandım internetten araştırarak ve danışmanımdan yardım alarak yaptım.”

K4: “Kaynakların APA stiline göre yazılması gerektiğini biliyorum daha önce APA stili hakkında bilgi edinmiştim. Kaynakları yazarken elbette bu kurallara uydum. Daha önce böyle bir çalışma yapmadığım için zorlandım ama çalışma esnasında pekiştirdim. Bu konuda sıkıntılar yaşamamak için ders sırasında kaynaklar nasıl yazılır ödevleri verilebilir.”

K9: “Önce bilmiyordum. Danışmanımın bilgilendirmesi ile öğrendim. APA stili ile ilgili yeterli açıklama bulduğum için zorlanmadığım bölümlerden biri oldu. Kaynakları da buna göre yazdım. Bu konuda dönem derslerinde bilgilendirme yapılabilir.”

5. Alt probleme yönelik elde edilen bulgular

Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje dersinin yürütülmesi hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi için sorulan soruya verilen cevapların analizinden Şekil 14 elde edilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 14. Proje Dersinin İşleyişine Yönelik Görüş Konsept Haritası

Ağ görünümü 14 incelendiğinde; proje dersinin işleyişi hakkında katılımcı görüşleri ile ilgili; “haftalık canlı dersle”, “her danışmana tek öğrenci olursa”, “zorlamayan araştırmalarla”, “örgün eğitimle”, “sunum yapılmadan proje kabul edilerek”, “dersleri önemseyerek”, “uygulamalı derslerle”, “ilk 3 dönemde ders olarak işlenmeli”, “sağlıklı iletişim” kodları oluşturulmuş ve bütün kodlar “görüş ve öneriler” grubu altında toplanmıştır. Buna göre 2 katılımcı ‘proje dersinde de haftalık canlı ders olmalı’, 1 katılımcı ‘her danışman sadece 1 öğrenci ile ilgilenmeli’, 1 katılımcı ‘zorlamayan basit çalışmalar verilmeli’, 1 katılımcı ‘proje dersi örgün eğitimde olmalı uzaktan eğitimde değil’, 1 katılımcı ‘hazırlanan projeler sunum yapılmadan kabul edilmeli’, 1 katılımcı ‘dersleri önemseyerek’, 1 katılımcı ‘uygulamalı derslerle’, 1 katılımcı ‘proje dersi ilk 3 dönemde ders olarak işlenmeli’, 1 katılımcı ‘danışmanlarla sağlıklı iletişim kurarak’ şeklinde cevaplamıştır. Bununla birlikte katılımcılardan doğrudan alınan ifadelerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K2: “Bence proje dersi tek bir danışmana tek bir öğrenci stilinde olursa daha iyi verim olur. Ayrıca danışman ile öğrencinin yakın olması sürekli iletişim içinde olması çok önemli. Danışmanın sadece talimatlar vermesi değil, rehberlik edip işleri kolaylaştırması, zor anlarda kolay çözüm yolları önermesi bence çok önemli.”

K4: “Bence proje dersi yüksek lisans müfredatının birinci, ikinci ve üçüncü dönemlerinde ders olarak verilmeli Nuvo, SPSS programları iyice kavratılmalı örnek çalışmalar yapılmalı diye düşünüyorum.”

K5: “Sadece küçük bir çalışma verilebilir. Araştırıp, yorumladığımız zorlamayan bir çalışma. Amaç yormak strese sokmak olmamalı. Biz tezli yapmıyoruz. Tez de hazırlamıyoruz...”

K7: “Proje dersi için de haftalık canlı dersler olmalı. Bu derslerden önce biz çalışmalarımızı bölüm bölüm hazırlayıp hocalarımıza göndeririz. Hocamız inceleyip o haftadaki çalışmamız hakkında bize dönüt verir. Bizde ona göre çalışmamızı düzenleriz. Ders yapmadığımız için kopukluk oluyor...”

K8: “Uzaktan eğitim olacaksa da proje için haftanın 1-2 günü mutlaka zorunlu canlı ders olmalı bu şekilde tüm sorunlar çözülür.”

K9: “Benim açımdan verimli bir dönemdi. Bunda danışmanımla iyi bir iletişim kurmuş olmamızın katkısı olduğunu düşünüyorum. Yardıma gerek duyduğum her konuda kendisine ulaşabildim. Bana gereken açıklama ve yönlendirmeleri yaptı. Danışmanları ile yeterince iletişim kuramayanların proje derslerinde çok sıkıntı yaşadıklarını düşünüyorum. Zaten uzaktan eğitimde olmanın olumsuzluklarından biri de budur.”

K10: “Uzaktan eğitim bünyesinde yapılan derslerin örgün eğitimde yapılan derslerdeki gibi özümseyip, önemseyerek yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu işi yapacak olan hocaların bu konuda daha titizlikle çalışma yapmaları ve öğrencilerin uygulamaya yönelik ders görmesi gerektiğini düşünüyorum.”

TARTIŞMA

Bu bölümde tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin proje dersi hakkındaki düşünceleri ve yaşadıkları zorlukların belirlenmesine yönelik ilgili çalışmanın alt problemlerinden ele edilen veriler yorumlanmıştır.

Proje dersi hakkındaki genel görüşlerden elde edilen verilere göre çalışmaya katılan proje öğrencileri; çoğunlukla proje dersinin faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Ancak tezsiz yüksek lisansta proje olarak adlandırılan çalışmanın aslında bir tez ile aynı şey olduğunu ve tezsiz yüksek lisans için böyle bir çalışmanın fazla olduğunu düşünenlerin de olduğu belirlenmiştir. Kalaycı (2008) yaptığı bir araştırmada yüksek öğrenim düzeyindeki öğrencilerin, proje tabanlı öğrenme uygulamasında izledikleri adımları nasıl yönettiklerini incelemiştir. Bu çalışmada da öğrencilerin bu süreçte zorlandıkları belirlenmiştir. Crocker, Shaw (2017) ve Nygaard (2017) çalışmalarında, akademik çalışma yapan ve bu kişilerin danışmanlarının akademik makale yazma ve alıntılanmaları gösterme açısından sıkıntı yaşadıklarını belirlemişlerdir.

Proje dersinin kazandırdıkları konusunda ise genel olarak katılımcılar proje dersinin bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırdığını düşmektedirler. Bununla birlikte proje sayesinde farklı insanlarla iletişim kurarak sosyalleştiğini söyleyenler ve planlı çalışma yapmanın önemini daha iyi kavradığını belirtmişlerdir. Vatansever Bayraktar (2015) proje temelli öğrenme yaklaşımı, proje temelli öğrenme yaklaşımının felsefi temelleri, projeler ve proje türleri, proje hazırlama aşamaları, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğeleri, proje tabanlı öğrenme yaklaşımında öğretmen ve öğrencilerin rolü, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının avantaj ve dezavantajları ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımında değerlendirme konularını inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde yapılan proje çalışmalarının öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin öğrenmeye isteyerek katıldıkları, yüksek düzeyde motivasyonla çalıştıkları, hatta sevmedikleri derslere karşı olan tutumlarında olumlu yönde gelişme olduğu, onları araştırma ve gözlem yapmaya yönelttiği, yaparak yaşayarak kalıcı öğrenme yolunda anlamlı iz bıraktığı görülmüştür. Erdem ve Akkoyunlu (2002), ilköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında beşinci sınıf öğrencileriyle yürütülen ekiple

proje tabanlı öğrenme üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin takım olarak iş birliği içinde çalışma ve bir projeyi tamamlayıp sunma, öğretmenden bağımsız çalışma alışkanlıklarına önemli katkılar getirdiğini belirtmişlerdir. Gültekin (2005) okulöncesi öğretmenliği programı son sınıf öğrencilerinin “Okul Aile Çevre İş-birliği” dersinde gerçekleştirdikleri projeler kapsamında proje tabanlı öğrenmeye ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler proje tabanlı öğrenmeyi geleneksel yaklaşımlara göre daha etkili ve verimli olmasının yanı sıra daha keyifli, ilginç, eğlendirici ve heyecan verici bir yaklaşım olarak değerlendirmişlerdir.

Zorlanılan kısımlar ile ilgili katılımcıların çoğunluğu literatür taraması yapmada zorlandığını bu işin nasıl yapılması gerektiğini bilmediklerini açıklamışlardır. Ayrıca uzaktan danışmanıyla iletişim problemi yaşadığını, danışmanın yeterli zaman ayırmadığını iletişim kurmak istediğinde çoğunlukla danışmanın müsait olmadığını ifade edenler belirten katılımcıların da olduğu tespit edilmiştir. Uzaktan yapılan çalışmalarda en çok yaşanan sıkıntılardan biri de yüz yüze eğitim gerçekleşmediği için iletişim kopukluğudur. Her ne kadar birçok çalışmada uzaktan eğitim etkili bir öğretim (Altıparmak, Kurt & Kapıdere, 2011; Gökdaş, Kayri, 2005; Oran & Karadeniz, 2007) olduğu ifade edilse de ilgili çalışmada proje dersinde ilgili öğretim elemanına ulaşma, iletişim kuramama gibi sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Gemmell & Harrison (2017) çalışmalarında, halk sağlığı programında uzaktan eğitim yüksek lisans yapanların yaşadıkları zorlukların olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında, Kitsantas & Chow (2007) çalışmalarının en ilginç hipotezlerinden birinin, dağıtılmış ve Web tabanlı uzaktan eğitim derslerinde öğrencilerin geleneksel öğrenme ortamlarındaki öğrencilere göre daha az yardım tehdidi duyduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan proje konusu, yöntem, örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili elde edilen verilere göre; araştırma konusunu belirlemede zorlanan ve zorlanmayanların olduğu görülmüştür. Zorlanmadığını ifade eden proje öğrencilerinin çoğunluğu ise danışman hocalarından aldıkları yardım sayesinde zorlanmadıklarını belirtmektedir. Buna göre, ilk defa araştırma yapacak olan araştırmacılara danışmanlarının yardımı olduğunda rahatlıkla orjinal bir konu belirleyebilecekleri söylenebilir. Ayrıca Kalaycı (2008)'deki çalışmasında, araştırma konusu belirlemede öğrenciler tarafından tartışılarak belirlenmesinin çok daha etkili olduğunu belirtmiş, yönlendirmenin projeyi yürüten öğretim elemanı tarafından yönetilmesini uygun bulmuştur. Konu alanını daha iyi bilen öğretim elemanının proje konularını saptarken daha başarılı olabileceğini açıklamışlardır.

Çalışmanın yönteminin belirlenmesinde katılımcıların çoğunluğu danışmanıyla beraber belirlediği ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise yöntemi seçerken yöntemin uygulanışının basit veya zor oluşunu göz önünde bulundurduğunu, bazıları da yöntemin araştırma konusuna uygunluğuna göre karar verdiğini belirtmiştir. Katılımcıların belirledikleri konu ve problemi çözmek için uygun olan araştırma yöntemini belirlemede sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Basit veya zor oluşuna göre yöntemin belirlenmeyeceği bilindiğine göre bu konuda problemleri olduğu kendini göstermektedir.

Evren ve örneklem seçimi ile ilgili katılımcılar genel olarak evren ve örneklem seçimini ulaşım ve iletişim kolaylığı bakımından yakın çevresinden seçtiğini söylemiştir. Bazı katılımcılar da araştırmaya ve probleme uygunluğuna göre evren ve örneklem seçimi yaptığını söylemiştir. Ulaşım ve iletişim kolaylığına göre örneklem seçilmesi katılımcıların bilimsel araştırmalarda evrenden örneklem seçim yöntemlerini gerçek manada bilmediklerinin göstergesidir. Bunun yanı sıra çalışmayı yürütenlerin uygulama, örnekleme ulaşma konusunda sıkıntı yaşadıkları söylenebilir.

Veri toplama aracını belirme hususunda ise proje öğrencilerinin çoğunluğu veri toplama aracını belirlerken önceki çalışmaları inceleyerek karar verdiğini belirtmiştir. Araştırma konusuna uygunluğuna göre veri toplama aracını belirlediğini söyleyenler olduğu gibi hazır bir veri toplama aracını kullandığını söyleyenler ve danışmanın yardımıyla veri toplama aracını belirlediğini ifade etmişlerdir. Veri toplama ve verilerin analizi konusunda ise katılımcıların çoğunluğu yeterli bilgiye sahip olduğunu ifade ederken bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadığını özellikle analiz kısmında başkalarından yardım aldığını ve analizleri başkasına yaptırdığını ifade edenler de mevcuttur. Kalaycı (2008)'de yaptığı bir çalışmada öğrenciler amaç yazma, veri toplama araçlarını hazırlama ve analizinde zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bunun nedeni olarak, bu konuda bilgi eksikliklerini göstermişlerdir. Öğrenciler ilk veri kaynağı olarak öğretim elemanları ve araştırmacılara yönelmişlerdir. Bunun nedeni olarak, bu kaynakların hem güvenilir hem de kolay ulaşılabilir olmasını göstermişlerdir. İlgili çalışmanın sonuçları bu çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan rapor hazırlarken bulgular, tartışma, sonuçlar ve öneri yazma ile ilgili elde edilen verilere göre; araştırmaya katılan proje öğrencilerinin bulguları nasıl sunması gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmüştür. Bulgular, tartışma, sonuç ve öneri yazma bölümünde katılımcıların çoğunluğu zorlandığını ifade etmiş, bazı katılımcılar ilk 3 dönemde alınan derslerde proje dersine yönelik uygulama çalışmaları yapılarak zorlanılan durumların ortadan kaldırılabileceğini dile getirmişlerdir. Çetin ve Şengezer (2013), ortaokul öğrencilerinin proje tanımına, proje işleyiş sürecine ve proje çalışmalarından elde edecekleri kazanımlara yönelik görüşlerini betimlemeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin proje çalışmaları hakkında genel bir bilgi birikimine sahip olmalarına karşın kendilerini yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin özellikle proje tanımını ve işleyiş boyutunda bilinçlendirmeleri gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte öğrenciler proje çalışmalarının sosyalleşme boyutunda etkili olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Gürdal ve Öztuna (2011) projenin oluşturulmasındaki aşamalar, proje raporunun hazırlanması, sunulması ve değerlendirilmesi ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonunda öğrencilerin bir problemin parçası olacak yerde, problem çözen bireyler olması için proje çalışmalarına önem verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan kaynak kullanımı ve kaynakları yazmayla ilgili elde edilen verilere göre; kaynakların APA stiline göre nasıl yazılması gerektiğini bilen proje öğrencileri ve kaynakların APA stiline göre nasıl yazılması gerektiğini bilmeyen proje öğrencileri eşittir. Bazı katılımcılar derslerde APA stili hakkında bilgi verilerek ve uygulama çalışmaları yaptırılarak bu sorunun ortadan kaldırılabileceğini ifade etmişlerdir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan proje dersinin yürütülmesi hakkındaki düşünceleri ile ilgili elde edilen verilere göre; proje öğrencilerinden farklı öneriler alınmıştır. Katılımcılardan bazıları proje dersinin de haftalık canlı dersinin olması gerektiğini bu sayede proje dersinin daha etkili olacağını söylemiştir. Bazı katılımcılar ise her danışmanın sadece bir öğrencisi olması gerektiğini böylece öğrencisine daha çok vakit ayırıp zorlandığı kısımlarda daha fazla destek olabileceğini dile getirmiştir. Bunların yanında sağlıklı iletişimle, dersleri önemseyerek, zorlamayan proje çalışmalarısıyla, projenin ilk 3 dönem içerisinde ders olarak işlenmesiyle proje dersinin daha etkili ve verimli olabileceğini ifade edenler vardır. Demir (2013) günümüzde yapısalci yaklaşımla birlikte öğrenmede farklı bir boyutu ortaya çıkaran, yaparak yaşayarak öğrenme ilkesinin uygulanma alanını oluşturan, proje tabanlı öğrenmeye örnek teşkil edecek bir uygulamanın tanıtılmasını amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Sonuç olarak yapılan uygulamalarda öğretmen adaylarının yaptıkları çalışmalarla ilköğretim öğrencilerine yönelik tamamen öğrencinin aktif olduğu proje üretimde ön

bir bilgiye sahip olmaları sağlanmıştır. Ayrıca öğrenci merkezli yürütülen derslerin öğrenme sürecinde daha etkili olduğu ve öğrencilerin grupla birlikte daha yaratıcı projeler ortaya çıkardıkları görülmüştür. Çıbık ve Emrahoğlu (2008) ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin mantıksal düşünme becerilerinin gelişiminde proje tabanlı öğrenme yönteminin etkisini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma ile proje tabanlı öğrenme yaklaşımı merkeze alınarak geliştirilen fen eğitiminin öğrencilerin mantıksal düşünme becerilerinin gelişiminde etkili olduğu söylenebilir.

Tezli ya da tezsiz akademik çalışmalar yapan kişilerin Chou (2016) ve Goodson (2016) yaptığı çalışmalarda da belirtildiği gibi düzenli yazma ve makaleleri okuma ve not alma çalışmalarını yapmaları gerekmektedir. Akademik bir çalışmada hangi bölüm nasıl yazılmalı ve nasıl düzenlenmeli konusunda bilimsel araştırma yöntemlerine yönelik yazılmış kitapların okunması daha etkili bilimsel akademik yazılarını geliştirme olanağı sağlayacağı düşünülmektedir.

SONUÇLAR

Araştırmanın bulgularına göre ulaşılan sonuçlar maddeler halinde aşağıda sunulmuştur.

- Proje dersinin verimli olabilmesi için diğer dersler gibi her hafta canlı yayın dersinin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.
- Her ne kadar ilgili derse yönelik zorlanmalar yaşansa da bu çalışmanın bilimsel araştırma yapma becerisi kazandırdığı sonucuna varılmıştır. Çalışmalarını bitirme projesi olarak değil yüksek lisans tezi gibi anladıkları belirlenmiştir. Bu şekilde aldıkları için dersi bıraktıkları düşünülmektedir. Bunun için ilgili öğretim elemanının öğrencilere bunun bir yüksek lisans tezi olmadığını açıklamaları gerektiği sonucuna varılmıştır.
- Proje konusu belirlemede öğretim elemanlarının yönlendirmeleri gerektiği, öğrencileri boş bırakmamaları anlaşılmaktadır. Gerekirse öğrencilerle sürekli iletişim halinde olmaları sonucuna varılmıştır.
- Proje öğrencilerinin literatür taraması yapmada, araştırma anahtar kelimelerini kullanarak ulusal ve özellikle uluslararası literatürden yararlanmakta zorlandıkları sonucuna varılmıştır.
- Projenin problemini çözmeye kullanabilecekleri araştırma yöntemini belirlemede sıkıntı çektikleri, bunu genellikle danışman öğretim elemanlarının yaptığı sonucuna varılmıştır. Konuya uygun yöntemi belirleyip, uygulamakta bilgi eksikliklerinin olduğu sonucuna varılmıştır.
- Çalışma grubu, evren-örneklem seçiminde bilimsel bir çalışmada olması gerektiği gibi yapılmadığı, bu konuda bilgi bakımından sıkıntıların yaşandığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca katılımcıların üzerinde çalışacakları gruba ulaşma konusunda sıkıntı yaşayacakları düşüncesinde oldukları söylenebilir.
- Veri toplama araçlarının danışmanlar vasıtasıyla literatürde var olan araçların belirlendiği sonucuna varılmıştır. Veri analizi konusunda ise basit analizleri uygun istatistikî programlar ile istenildiği gibi kullandıkları sonucuna varılmıştır.
- Bulguların sunumu ve yorumu, buna bağlı olarak sonuç ve öneri yazımında da zorlanmalar olduğu sonucuna varılmıştır. Bilimsel araştırma yöntemleri dersinde bu bölümlerin yazımının ya da öğretiminin başarılı olmadığı söylenebilir. Öneri yazımında araştırmacının kendi aklına geldiği şekilde öneri yazdığı sonucuna varılmıştır.

- APA stiline göre çalışmaların düzenlenmesi gerektiğini tam olarak anlayamadıkları, bu konuya yeterince değinilmemiş olabileceği anlaşılmaktadır.
- Uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin çoğu öğretmen olmalarına rağmen, projelerinin sunumunda da problem yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

ÖNERİLER

Yapılan araştırmadan ulaşılan sonuçlara bağlı olarak proje dersinin işleyişinde birtakım düzenlemeler yapılması gerektiğini anlaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Proje dersini daha verimli kılmak için diğer derslerde olduğu gibi bir dönem boyunca canlı yayın derler programları uygulanmalıdır.
- Proje hazırlamada yaşanan problemlerin ortadan kalkması için proje dersinin sadece lisans ve lisans üstü programlarda değil eğitim sisteminin her aşamasında olması gereklidir.
- Öğrencilerin dersi bırakmamaları ve çalışmalarını tamamlamaları için öğrencileri cesaretlendirmeleri, yüksek lisans tezi değil, bitirme projesi yaptıklarını açıklamaları önerilmektedir.
- Orijinal araştırma konusunun belirlenmesi için danışmaların proje öğrencilerini yönlendirmeleri gerektiği önerilmektedir.
- Literatür taraması konusunda sıkıntının giderilmesi için özellikle bir önceki dönemde aldıkları bilimsel araştırma dersinde bunu uygulamalı olarak yapmaları ve bu konuda ayrıntılı çalışmalar yürütmeleri önerilmektedir.
- Bilimsel bir araştırmada üzerinde çalışılacak grubun seçiminde proje yapılacak gruba mutlaka bu bilgilerin verilmesi önerilmektedir.
- Proje konusu, yöntem ve veri toplama aracı belirleme aşamasında yaşanan zorlukları ortadan kaldırmak için öğrenciler proje aşamasına gelmeden bu kavramlar hakkında bilgilendirilebilir, örnek çalışmalar onlarla paylaşılarak proje aşamasında karşılaşılabilecek durumlar hakkında önceden bilgi sahibi olmaları sağlanabilir.
- Araştırmadan elde edilen veriler proje öğrencilerinin zorlandığı bölümlerin genel anlamda bilimsel araştırma süreçleri hakkındaki bilgi eksikliğinden kaynaklandığını göstermektedir. Bu nedenle bilimsel araştırma süreçleri hakkında yeterli bilgilendirme yapılması gerekmektedir.
- Özellikle bilimsel araştırma yöntemleri dersinde yüksek lisan yapan bu öğrencilere bir çalışmanın bulgularının sunumu, bulguların yorumlanması ve literatürle desteklenmesi ve buna bağlı olarak sonuçların yazılması ve her bir sonuca yönelik önerilerin yazılması gerektiği vurgulanmalı, bol bol makale okumaları ve bunarlı canlı yayın derslerinde sunmaları istenmelidir. Önerilerin yazımında araştırmacının deneyimlerine yönelik önerilerin ayrı bir başlık altında yazılması gerekmektedir.
- APA stili proje dersi için haftalık planlanıp uygulanacak programa eklenerek proje öğrencilerinin APA stili hakkında bilgi sahibi olması sağlanabilir veya proje aşamasına gelmeden de APA stili hakkında öğrencilere bilgilendirme yapılabilir.

- İlgili programın ders kapsamında bilimsel, nitel ve nicel araştırma yöntemleri isimli dersler bulunmaktadır. İlgili derslerde uygulamalı olarak, ödevlendirme yoluyla bilimsel çalışmalar yaptırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akdemir, O. (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Distance Education in Turkish Higher Education, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 1, 69-71.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XI. Akademik Bilişim Kongresi*. 2- 4 Şubat, İnönü Üniversitesi, Malatya
- Bayar, V., Bayar, A., Eğmir, E., Ödemiş, İ. S., & Kayır, G. (2013). Lisansüstü Eğitim Alan Öğrencilerin Bilimsel Araştırma Yapmaya Yönelik Kaygı Düzeyleri. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*, 90.
- Birkök, M. C. (2008). Eğitim bilimlerinde yeni araştırma araçları ve katkıları: Niteliksel (kalitatif) analiz yazılımları ve ATLAS. ti örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-8.
- Brundiers, K., & Wiek, A. (2013). Do we teach what we preach? An international comparison of problem-and project-based learning courses in sustainability. *Sustainability*, 5(4), 1725-1746.
- Chou, L. H. (2016). An investigation of Taiwanese doctoral students' academic writing at a US university. *Higher Education Studies*, 1(2), 47-60.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2017). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications.
- Crocker, J., & Shaw, P. (2017). Research student and supervisor evaluation of intertextuality practices. *HERMES-Journal of Language and Communication in Business*, 15(28), 39-58.
- Çetin, O. & Şengezer, B. (2013). Ortaokul öğrencilerinin proje çalışmalarına ilişkin görüşleri, *Ege Eğitim Dergisi* 14(1), 24-49.
- Çıbık, A.S., & Emrahoğlu, N. (2008). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının fen bilgisi dersinde öğrencilerin mantıksal düşünme becerilerinin gelişimine etkisi, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 51-66.
- Demir, T. (2013). Türkçe öğretimi dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 53-76.
- English, M. C., & Kitsantas, A. (2013). Supporting student self-regulated learning in problem-and project-based learning, *Interdisciplinary journal of problem-based learning*, 7(2), 128-150.
- Erdem, M., & Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim sosyal bilgiler dersi kapsamında beşinci sınıf öğrencileriyle yürütülen ekiple proje tabanlı öğrenme üzerine bir çalışma, *İlköğretim-Online*, 1(1), 2-11.
- Friese, S. (2014). *Qualitative data analysis with ATLAS. ti*. Sage.
- Gemmell, I., & Harrison, R. (2017). A comparison between national and transnational students' access of online learning support materials and experience of technical difficulties on a fully online distance learning master of public health programme. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 32(1), 66-80.
- Goodson, P. (2016). *Becoming an academic writer: 50 exercises for paced, productive, and powerful writing*. Sage Publications.
- Gökdaş, İ., & Kayri, Ö. G. M. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 1-20.
- Gültekin, M. (2006). Okulöncesi öğretmenliği programı öğrencilerinin proje tabanlı öğrenmeye ilişkin görüşleri, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 19-46.

- Gürdal, A., & Öztuna, A. (2010). Proje Tabanlı Öğrenme. *Fen/Fizik Öğretimi I-Açılımlar, Gelişmeler, Yeni Yaklaşımlar- Y. Ersoy, G. Uzal, Erdem A (Editörler).(Birinci Baskı)*, 145-157.
- Hung, W. (2011). Theory to reality: A few issues in implementing problem-based learning, *Educational Technology Research and Development*, 59(4), 529-552.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Pegem Akademi.
- Kalaycı, N. (2008). Yükseköğretimde proje tabanlı öğrenmeye ilişkin bir uygulama projesini yöneten öğrenciler açısından analiz, *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 85-105.
- Kaya, Z. (2002). Uzaktan eğitim. *Ankara: Pegem A Yayıncılık*, 235-251.
- Kitsantas, A., & Chow, A. (2007). College students' perceived threat and preference for seeking help in traditional, distributed, and distance learning environments. *Computers & Education*, 48, 383-395. doi:10.1016/j.compedu.2005.01.008
- Korkmaz, H., & Kaptan, F. (2001). Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (20), 193-200.
- Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. (2006). Project-based learning. In Sawyer, R. K. (Ed.), *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences* (pp. 317-333). New York: Cambridge.
- Lee, J. S., Blackwell, S., Drake, J., & Moran, K. A. (2014). Taking a leap of faith: Redefining teaching and learning in higher education through project-based learning, *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 8(2), 3-17.
- Mergendoller, J. R., Maxwell, N. L., & Bellisimo, Y. (2006). The effectiveness of problem-based instruction: A comparative study of instructional methods and student characteristics, *Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*, 1(2), 49-69.
- Nygaard, L. P. (2017). Publishing and perishing: an academic literacies framework for investigating research productivity. *Studies in Higher Education*, 42(3), 519-532.
- Oran, M. K., & Karadeniz, Ş. (2007). İnternet tabanlı uzaktan eğitimde mobil öğrenmenin rolü. *Akademik Bilişim'07- IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 31 Ocak - 2 Şubat 2007 Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya
- Penuel, W.R., Means, B., & Simkins, M.B. (2000). The multimedia challenge. *Educational Leadership*, 58, 34-58.
- Ritchie, J., Lewis, J., & Elam, R. G. (2013). Selecting samples. *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*.
- Savery, J. R., & Duffy, T. M. (1995). Problem based learning: An instructional model and its constructivist framework, *Educational Technology*, 35(5), 31-38.
- Taylor, S. J., Bogdan, R., & DeVault, M. (2015). *Introduction to qualitative research methods: A guidebook and resource*. John Wiley & Sons.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 709-718.
- Zimmerman, B. J. (2013). From cognitive modeling to self-regulation: A social cognitive career path, *Educational Psychologist*, 48(3), 135-147.